

dr Tomasz Żuradzki

**Instytut Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego
&
Interdyscyplinarne Centrum Etyki Uniwersytetu Jagiellońskiego
Kraków**

Etyka badań naukowych a postęp w inżynierii genetycznej

Zazwyczaj etyka badań naukowych jest rozumiana jako ta część etyki normatywnej, która dotyczy przede wszystkim sposobu traktowania uczestników badań i oceny społecznej użyteczności wyników badawczych. W swoim wystąpieniu chciałbym pokazać kilka nowych wyzwań, jakie dla etyki badań naukowych stwarza postęp w biomedycynie. Po pierwsze, obecnie dość powszechnie akceptuje się zasadę, że ryzyko, na jakie narażeni są badani, musi być uzasadnione. Często wiąże się to z zasadą równowagi klinicznej, zgodnie z którą badania kliniczne na ludziach są dopuszczalne tylko wtedy, gdy żadna z porównywalnych metod terapeutycznych nie ma dowiedzionej przewagi nad drugą. Posługując się przykładem badań nad terapiami genowymi, pokażę, w jaki sposób kognitywne i emocjonalne czynniki mogą zakłócić proces szacowania ryzyka w sytuacjach, w których decydenci muszą agregować ryzyko znanych zabiegów (np. biopsja mózgu) z ryzykiem zabiegów radykalnie nowych (np. transfer genu). Po drugie, wymóg świadomej zgody na udział w eksperymentach naukowych lub na bycie dawcą materiału biologicznego związany jest z tym, o czym osoba badana ma zostać poinformowana. Badania genetyczne nowej generacji stanowią jednak poważne wyzwanie dla wymogu świadomej zgody, ponieważ niekiedy mogą dostarczać informacji na temat przyszłego stanu zdrowia danego pacjenta (lub osób z nim spokrewnionych, czy nawet na temat samego faktu pokrewieństwa lub jego braku), co jest szczególnie problematyczne w sytuacji tzw. przypadkowych odkryć, niezwiązanych z głównym zamiarem badawczym. Po trzecie, obecnie za uczestników badań, w stosunku do których należy zachować szczególną ostrożność, uważa się (oprócz ludzi) także zwierzęta kręgowce, a od niedawna również głowonogi. W ostatnich latach proponuje się jednak, co stwarza dodatkowe problemy, nowe badania naukowe polegające na tworzeniu bytów o niejasnym statusie ontologicznym i moralnym np. organoidy mózgowie, czyli trójwymiarowe modele ludzkich mózgow, ludzkie partenogenetyczne zarodki, chimery ludzko-zwierzęce.

**Wtorek
26 listopada 2019
godz. 16⁰⁰**